

18. היזק על ידי מים

1. בבא קמא ד.

מתקיף לה רב מרי, ואימא: מבעה - זה המים, כדכתיב: אכקדוח אש המסים מים תבעה אש! מי כתיב מים נבעו? תבעה אש כתיב. מתקיף לה רב זביד, ואימא: מבעה - זה האש, דכי כתיב תבעה - באש הוא דכתיב! אי הכי, מאי המבעה וההבער? וכי תימא פרושי קמפרש, אי הכי, ארבעה - שלשה הוו! וכי תימא, תנא שור דאית ביה תרתי, אי הכי, לא זה וזה שיש בהן רוח חיים, אש מאי רוח חיים אית ביה? ותו, מאי כהרי האש

2. סנהדרין עז:

אמר רב פפא: האי מאן דכפתיה לחבריה ואשקיל עליה בידקא דמיא - גירי דידיה הוא, ומיחייב. הני מילי - בכח ראשון, אבל בכח שני - גרמא בעלמא הוא

דכפתיה - קשר ידיו ורגליו על שפת הים

ואשקיל עליה בידקא דמיא - הפנה את מרוצת המים עליו

גיריה דידיה הוא - הן הן חציו, והרי הוא כזורק בו חץ וכדמפרש ואזיל שהמים באים בכח ראשון עליו מיד, כגון שהניחו סמוך לשפת הים והשפה מדרון

בכח ראשון - כשפינה להם דרך לצד זה מיד נפלו עליו דהוי כחו

אבל בכח שני - שהניחו רחוק קצת ולא נפלו המים מיד בצאתו מגדרותיהן עליו, אלא לאחר מכאן הלכו על המקום שהוא שם, גרמא הוא ולא מכחו

4. תוס' בבא קמא ד"ה ואימא "וא"ת והני מים" עד "א"נ בתר"

וא"ת והני מים ה"ד אי דמשקיל עליה בדקא דמיא ובכח ראשון כחו הוא ואי בכח שני גרמא בעלמא הוא כדאמרין בהנשרפין (סנהדרין דף עז:): ו"ל דמיירי בכח שני וקמ"ל דבכח שני נמי חייב

5. סנהדרין עז:

ואמר רבא: זרק חץ, ותריס בידו, ובא אחר ונטלו, ואפילו הוא קדם ונטלו - פטור, דבעידנא דשדייה ביה - מיפסק פיסקיה גיריה

6. יד רמה סנהדרין עז: ד"ה אמר רב פפא האי מאן דכתפיה

אמר רב פפא האי מאן דכפתיה לחבריה ואשקיל עליה בידקא דמיא השיא מרוצת זרם המים עליו חייב מאי טעמא גירי דידיה נינהו אשקיל כדאמרין התם (ב"ק פ"א ב) הוו שקילי ואזלי באורחא ואי קשיא לך מכדי הכא לאו בדאזלי מכחו עסיקין אלא כגון שהיה דבר מפסיק בין המים ובינו ונטלו ונמצאו המים באין עליו מאיליהן ואמאי מיחייב הא לאו כחו הוא ותו מאי שנא מדרבה דאמר זרק בו חץ ותריס בידו ובא זה ונטלו ואפילו הוא קדם ונטלו פטור דבעידנא דשדא מפסק פסיקי גירי אלמא אע"ג דקא שקיל ליה להווא מידעם דהוה מפסיק ביניה ובין גיריה דשדא ביה פטור וכ"ש הכא דהני גירי לאו מכחו קא אזלי ואמאי מיחייב לא תקשי לך דאע"ג דלאו כחו הוא (דמחשב) [כיון דמחמת] מעשה דידיה קאזלי ככחו דמי דהא גיריה כי קאזלי לאו מחמת כחו קא אזלי אלא מחמת דשביק ליתרה של קשת ואזלי גירי ממילא ומיחייב עלייהו הכא נמי לא שנא. והיינו דקאמר רב פפא גירי דידיה נינהו ומיחייב ולא דמיא הא מילתא לזרק בו חץ ותריס בידו דאלו התם כי סלקיה לתריס מיקמי דנימטי גירא לגביה הוא דסליקיה דאי לבתר דמטא לגבי תריס אע"ג דהוה מסליק ליה לתריס תו לא הוה אזיל גירא טפי ולא הוה מיקטיל אלא ודאי על כרחיך בדסליקיה מקמי דנמטי לגביה עסקין ואמטול הכי פטור דכי סלקיה לאו מידי עבד מאי אמרת סוף חץ לבא הא אמרן כל סוף הורג לבא פטור דגרמא בעלמא הוא אבל הכא דכי סלקיה לעפרא דמפסיק בין מיא לדידיה מיא הוו נגעי בהווא עפרא גופיה כי סלקיה לעפר גירי דידיה [היא] ואמטול הכי מיחייב תדע דהא מיית מחמת מיא

דאתו לבתר הכי פטור כדאמרין והני מילי בכח ראשון כלומר היכא דמיית מחמת מיא דאתי בכח ראשון כי סלקיה להווא מדעם דמפסיק בינתיים והיינו מיא דמיעקרו מדוכתייהו בשעת חילוק/סילוק/ הדבר והמפסיק ואינון מיא דמיקרבי לדבר המפסיק אבל מיא דאתו בתר הכי והיני כח שני פטור דגרמא בעלמא הוא כדפרשינן. ואיכא לפרושי והני מילי בכח ראשון שהמים היורדין בשע' שפינה להן דרך לא עמדו עד שהגיעו לאיש הכפות אבל אם עמדו בדרך מחמת דבר שעיקבן ולסוף נמשכו מאליהן והלכו לאו גירי נינהו כדאמרין בפרק הבית והעליה (קי"ז א) דכל היכא דתימי מיא והדר אזלי לאו גירי נינהו והני תרי פירושי מעליי נינהו דתרווייהו אליבא דהילכתא סלקי ולא מיחייב עד דמיית מחמת מיא דמיעקרי בשעת מעשה והוא דלא איעכבו באורחא דאע"ג דגרמא לאו הני תרתי מילי קאמר הכא מכל מקום חדא דאמר אמר ואידך אע"ג דלא פירש בהדיא כיון דעל כרחיך דינא לא אצטריך לפרושיה. מיהו פירושא בתרא דייק טפי משום דלפירושא קמא אין לדבר קצבה ותו דכולהו מיא דסמיכי להדדי כחד גופא דמו. ואית דמפרשי והני מילי בכח ראשון כגון שהניחו סמוך לשפת המים והשפה מדרון ובכח ראשון כשפינה להן דרך לצד זה נפלו עליו והוי כחו אבל בכח שני שהניחו דחוק/רחוק/ קצת ולא נפלו המים בצאתם מגדותיהן עליו אלא לאחר מכאן הלכו עד מקום שהוא שם גרמא הוא ולאו מכחו. ולאו מילתא היא דכיון דקאמרין דגיריה נינהו מה לי כי מטו לאלתר מ"ל כי מטו לאחר זמן

7. תוס' בבא קמא ד: ד"ה ואימא "א"נ בתר דנחו" עד סוף התוס'

א"נ בתר דנחו ולא דמי לבור כגון פותקין ביבותיהן דלקמן (דף ל). ואע"ג דאתי במה הצד הוה אמינא דאיצטריך לכותבו לחייב כלים דמבור לא הוה שמעינן והוה מצי למיפרך מאי לא זה וזה שיש בהן רוח חיים אלא דבלאו הכי משני שפיר

8. רשב"א בבא קמא ד: ד"ה הא דאקשינן מתחילת דבריו עד "וי"א דבדוקא נקטיה

הא דאקשינן אימא מבעה זה המים, לאו למימרא שיתחייב בנזקי המים, דמים לא כתיבי בקרא, וליכא למימר דנפקא ליה מושלח ונימא ושלח זה המים דכתיב ושולח מים על פני חוצות דקרא בנזקי בהמתו קא מיירי דכתיב ושלח את בעירה, ותדע לך דאי לא כי אקשינן לעיל ולכתוב רחמנא ושלח ולא בעי ובער דמשמע רגל ומשמע שן כו' דהי מינייהו מפקת ואם איתא לימא ליה אי לא כתיב ובער הו"א ושלח זה המים, ועוד דמים היכי דמי אי דאשקיל עליה בדקא דמיא אי בכח ראשון כחו הוא ואי בכח שני גרמא בעלמא הוא, אלא הכי קא קשיא ליה האי לישנא דתנא אינו ברור לא לאדם ולא לשן דאף למים ולאש יש לספקו והי' לו לשנות לשון מבורר לשן או לאדם